Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

15. travnja 2021.*

[Tekst ispravljen rješenjem od 12. svibnja 2021.]

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u građanskim stvarima – Priznavanje i izvršenje sudskih odluka u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja – Uredba (EZ) br. 4/2009 – Vremensko područje primjene – Članak 75. – Odluke koje je donio sud države članice prije pristupanja Europskoj uniji”

U predmetu C-729/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Court of Appeal in Northern Ireland (Žalbeni sud Sjeverne Irske, Ujedinjena Kraljevina), odlukom od 2. rujna 2019., koju je Sud zaprimio 2. listopada 2019., u postupku

T. K. F.

protiv

Department of Justice for Northern Ireland,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: A. Prechal, predsjednica vijeća, N. Wahl, F. Biltgen, L. S. Rossi (izvjestiteljica) i J. Passer, suci,

nezavisni odvjetnik: G. Hogan,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 14. listopada 2020.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

– [kako je ispravljeno rješenjem od 12. svibnja 2021.] za T. K. F.-a, R. Lavery, *QC*, C. McGarrity, *solicitor* i M. McGowan, *Barrister*,

– [kako je ispravljeno rješenjem od 12. svibnja 2021.] za Department of Justice for Northern Ireland, K. Brown u svojstvu agenta uz asistenciju T. McGleenana, *QC*, i M. McMahon, *Barrister*,

– [kako je ispravljeno rješenjem od 12. svibnja 2021.] za poljsku vladu, S. Żyrek, u svojstvu agenta,

– za Europsku komisiju, M. Wilderspin, u svojstvu agenta,

* Jezik postupka: engleski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. studenoga 2020.,

donosi sljedeću

Presudu

1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 75. Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja (SL 2009., L 7, str. 1. i ispravci SL 2011., L 131, str. 26. te SL 2013., L 8, str. 19.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 5., str. 138. i ispravak SL 2013., L 281, str. 29.).

2 Zahtjev je upućen u okviru spora između T. K. F.-a, poljskog državljanina, i Department of Justice for Northern Ireland (Ministarstvo pravosuđa Sjeverne Irske), kao središnjeg tijela zaduženog za ispunjavanje obveza koje proizlaze iz te uredbe, u vezi s priznavanjem i izvršenjem u Ujedinjenoj Kraljevini odluka u području obveza uzdržavanja donesenih u Poljskoj prije pristupanja potonje države Europskoj uniji.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 44/2001

3 Članak 66. Uredbe Vijeća (EZ) br. 44/2001 od 22. prosinca 2000. o [sudskoj] nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (SL 2001., L 12, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 3., str. 30.), iz poglavlja VI. te uredbe, naslovljenog „Prijelazne odredbe”, propisuje:

„1. Ova se Uredba primjenjuje samo na pravne postupke koji su započeti i na isprave koje su službeno sastavljene ili registrirane kao autentične isprave nakon njezina stupanja na snagu.

2. Unatoč tome, ako je postupak u državi članici u kojoj je sudska odluka donesena pokrenut prije stupanja na snagu ove Uredbe, sudske odluke donesene nakon tog datuma priznaju se i izvršavaju sukladno odredbama poglavlja III.:

(a) ako je postupak u državi članici u kojoj je sudska odluka donesena započet nakon stupanja na snagu Konvencije iz Bruxellesa [o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, potpisane u Bruxellesu 27. rujna 1968. (SL 1972., L 299, str. 32.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 15., str. 3.)] ili Konvencije iz Lugana [o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, potpisane u Luganu 16. rujna 1988. (SL 1988., L 319, str. 9.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str.185.)] u državi članici u kojoj je sudska odluka donesena i u državi članici u kojoj se zahtijeva njezino priznavanje ili izvršenje;

(b) u svim drugim slučajevima, ako je nadležnost utemeljena na pravilima iz poglavlja II. ili iz konvencije sklopljene između države članice u kojoj je donesena sudska odluka i države članice u kojoj se zahtijeva njezino priznavanje ili izvršenje, a koja je bila na snazi u trenutku pokretanja postupka.”

Uredba br. 4/2009

4 Uvodne izjave 31., 44. i 47. Uredbe br. 4/2009 glase:

„(31) Radi lakše prekogranične naplate tražbina za uzdržavanje, trebalo bi uspostaviti sustav suradnje među središnjim tijelima koja imenuju države članice. Ta tijela moraju pomagati uzdržavanim osobama i obveznicima uzdržavanja u dokazivanju njihovih prava u drugoj državi članici podnošenjem zahtjeva za priznavanjem, proglašenjem izvršivosti već postojećih odluka, njihove izmjene ili dobivanje odluke. Trebala bi također razmjenjivati informacije radi pronalaženja obveznika uzdržavanja ili uzdržavane osobe te, kad je to potrebno, utvrditi njihove prihode i imovinu. Naposljetku, morala bi međusobno surađivati razmjenom općih podataka i poticanjem suradnje među nadležnim tijelima u svojim državama članicama.

[…]

(44) Ovom bi Uredbom trebalo izmijeniti [Uredbu br. 44/2001] zamjenjivanjem njezinih odredaba koje se odnose na obveze uzdržavanja. Države članice bi u skladu s prijelaznim odredbama ove Uredbe u stvarima koje se donose na obveze uzdržavanja trebale primjenjivati odredbe ove Uredbe o nadležnosti, priznavanju, izvršivosti i izvršenju odluka te o pravnoj pomoći umjesto odredaba [Uredbe br. 44/2001] od dana stupanja na snagu ove Uredbe.

[…]

(47) U skladu s člancima 1. i 2. Protokola o stajalištu Ujedinjene Kraljevine i Irske, koje je priloženo Ugovoru o Europskoj uniji i Ugovoru o osnivanju Europske zajednice, Ujedinjeno Kraljevstvo ne sudjeluje u donošenju ove Uredbe, ona je ne obvezuje niti se na nju primjenjuje. To međutim ne dovodi u pitanje mogućnost da Ujedinjena Kraljevina u skladu s člankom 4. navedenog Protokola nakon donošenja ove Uredbe preda obavijest o svojoj namjeri da prihvati ovu Uredbu."

5 Članak 1. Uredbe br. 4/2009, naslovljen „Područje primjene", u stavku 2. propisuje:

„U ovoj Uredbi ‚država članica' znači države članice na koje se Uredba primjenjuje."

6 Članak 2. te uredbe, naslovljen „Definicije", u stavku 1. propisuje:

„U smislu ove Uredbe:

1. ‚sudska odluka' znači odluka u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja koju je donio sud države članice, neovisno o tome kako je odluka nazvana, uključujući rješenje, nalog, presudu, nalog za izvršenje te odluku sudskog službenika o troškovima ili izdacima. Za potrebe poglavlja VII. i VIII. izraz ‚sudska odluka' znači i odluka u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja donesena u trećoj državi."

[…]

4. ‚država članica podrijetla' znači država članica u kojoj je […] odluka donesena […];

5. ‚država članica izvršenja' znači država članica u kojoj se traži izvršenje odluke […];

6. ‚država članica moliteljica' znači država članica čije središnje tijelo podnosi zahtjev u skladu s poglavljem VII.;

7. ‚zamoljena država članica' znači država članica čije središnje tijelo prima zahtjev u skladu s poglavljem VII.;

[…]”

7 Poglavlje IV. navedene uredbe, naslovljeno „Priznavanje, izvršivost i izvršenje sudskih odluka”, podijeljeno je na tri odjeljka. U skladu s člankom 16. te uredbe, odjeljak 1., koji obuhvaća njezine članke 17. do 22., primjenjuje se na odluke donesene u državi članici koju obvezuje Haški protokol od 23. studenoga 2007. o pravu mjerodavnom za obveze uzdržavanja (u daljnjem tekstu: Haški protokol). Odjeljak 2., koji obuhvaća članke 23. do 38. te uredbe, primjenjuje se na odluke donesene u državi članici koju ne obvezuje taj protokol. Odjeljak 3., koji obuhvaća članke 39. do 43. iste uredbe, sadržava odredbe zajedničke svim odlukama.

8 Članak 23. stavak 1. te uredbe glasi:

„Odluka donesena u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007. priznaje se u drugim državama članicama i za to nije potrebno započeti bilo kakav postupak.”

9 Članak 24. Uredbe br. 4/2009, naslovljen „Razlozi za odbijanje priznavanja”, propisuje:

„Odluka se ne priznaje:

(a) ako je njezino priznavanje u očiglednoj suprotnosti s javnim poretkom u državi članici u kojoj se priznavanje zatražilo. Kriterij javnog poretka ne može se primijeniti na propise koji se odnose na nadležnost;

(b) kad tuženiku koji se nije upustio u postupak nije pravodobno dostavljeno pismeno o započinjanju postupka ili ekvivalentno pismeno i na način koji mu omogućuje da pripremi svoju obranu, osim ako tuženik nije započeo postupak za osporavanje odluke kad je za to imao mogućnost;

[…]”

10 Člankom 26. te uredbe, naslovljenim „Izvršivost”, predviđeno je:

„Odluka donesena u državi članici koju ne obvezuje Haški protokol iz 2007. i koja je izvršiva u toj državi članici izvršiva je i u drugoj državi članici kad je na zahtjev jedne od strana tamo proglašena izvršivom.”

11 Poglavlje VII. Uredbe br. 4/2009 sadržava odredbe o suradnji središnjih tijela. Te odredbe nalaze se u člancima 49. do 63. te uredbe.

12 Članak 51. stavak 1. te uredbe propisuje:

„1. Središnja tijela osiguravaju pomoć u vezi zahtjeva iz članka 56., a ponajprije pri:

(a) slanju i zaprimanju takvih zahtjeva;

(b) pokretanju postupka ili omogućivanju lakšeg pokretanja postupka na temelju takvih zahtjeva.”

13 Članak 55. Uredbe br. 4/2009, naslovljen „Zahtjev putem središnjih tijela”, glasi:

„Zahtjev iz ovog poglavlja ulaže se preko središnjeg tijela države članice u kojoj podnositelj zahtjeva boravi središnjem tijelu zamoljene države članice.”

14 Na temelju članka 56. stavaka 1. i 2. te uredbe:

„1. Uzdržavana osoba koja u skladu s ovom Uredbom nastoji naplatiti uzdržavanje može uložiti sljedeće vrste zahtjeva:

(a) zahtjev za priznavanje ili za priznavanje i proglašenje izvršivosti sudske odluke;

(b) zahtjev za izvršni postupak sudske odluke donesene ili priznate u zamoljenoj državi članici;

(c) zahtjev za izdavanjem sudske odluke u zamoljenoj državi članici kad nema odluke, uključujući prema potrebi utvrđivanje roditeljstva;

(d) zahtjev za izdavanjem sudske odluke u zamoljenoj državi članici kad priznavanje i izvršivost sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica, nije moguće;

(e) zahtjev za izmjenom sudske odluke donesene u zamoljenoj državi članici;

(f) zahtjev za izmjenom sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica.

2. Obveznik uzdržavanja protiv kojeg je donesena postojeća odluka o uzdržavanju može uložiti zahtjev za:

(a) priznavanje sudske odluke na temelju koje se izvršenje prethodne sudske odluke suspendira ili ograničuje u zamoljenoj državi članici;

(b) izmjenu sudske odluke donesene u zamoljenoj državi članici;

(c) izmjenu sudske odluke donesene u državi koja nije zamoljena država članica.”

15 Članak 75. navedene uredbe, naslovljen „Prijelazne odredbe”, koji je dio njezina poglavlja IX., naslovljenog „Opće i završne odredbe”, određuje:

„1. Ova se Uredba, podložno stavcima 2. i 3., primjenjuje samo na postupke započete, na sudske nagodbe potvrđene ili sklopljene te na autentične isprave sastavljene na dan početka njezine primjene ili kasnije.

2. Odjeljci 2. i 3. poglavlja IV. primjenjuju se:

(a) na sudske odluke donesene u državama članicama prije dana početka primjene ove Uredbe za koje se na taj dan ili kasnije traži priznavanje i utvrđivanje izvršivosti;

(b) na sudske odluke donesene na dan početka primjene ove Uredbe ili kasnije u postupcima započetim prije tog dana;

ako su te odluke u području primjene Uredbe (EZ) br. 44/2001 za potrebe priznavanja i izvršenja.

[…]

3. Poglavlje VII. o suradnji među središnjim tijelima primjenjuje se za podneske i zahtjeve koje zaprimi središnje tijelo od datuma početka primjene ove Uredbe.”

16 Članak 76. iste uredbe, naslovljen „Stupanje na snagu”, predviđa:

„Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana nakon objave u *Službenom listu Europske unije*.

Članak 2. stavak 2., članak 47. stavak 3., članci 71., 72. i 73. primjenjuju se od 18. rujna 2010.

Ova se Uredba, s iznimkom odredaba iz drugog stavka, primjenjuje od 18. lipnja 2011., pod uvjetom da se na taj dan u Zajednici primjenjuje Haški protokol iz 2007. Ako taj uvjet nije ispunjen ova se Uredba primjenjuje od datuma primjene tog Protokola u Zajednici.

[…]"

Odluka 2009/451/EZ

17 U skladu s člankom 2. Odluke Komisije 2009/451/EZ od 8. lipnja 2009. o namjeri Ujedinjene Kraljevine da prihvati Uredbu br. 4/2009 (SL 2009., L 149, str. 73.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 13., str. 132.), ta je uredba 1. srpnja 2009. stupila na snagu u Ujedinjenoj Kraljevini.

Odluka 2009/941/EZ

18 U skladu s člankom 4. stavkom 1. Odluke Vijeća 2009/941/EZ od 30. studenoga 2009. o zaključivanju od strane Europske zajednice Haškog protokola od 23. studenoga 2007. o mjerodavnom pravu za obveze uzdržavanja (SL 2009., L 331, str. 17.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 10., str. 159.), pravila tog protokola privremeno se primjenjuju u Uniji od 18. lipnja 2011.

Pravo Ujedinjene Kraljevine

19 Uredba br. 4/2009 u Ujedinjenoj Kraljevini (uključujući Sjevernu Irsku) prenesena je Civil Jurisdiction and Judgments (Maintenance) Regulationsom (SI 1484/2011) (Uredba br. 1484 iz 2011. o nadležnosti i građanskim presudama (obveze uzdržavanja)).

20 Članak 4. točka 1A Magistrates' Courts (Civil Jurisdiction and Judgments Act 1982) Rules (Northern Ireland) 1986 (Zakon iz 1982 o sudskoj nadležnosti i presudama u građanskim stvarima, Poslovnik magistratskih sudova iz 1986. za Sjevernu Irsku) određuje:

„Kada, na temelju članka 26. [Uredbe br. 4/2009], službenik Magistrates' Courta for the Petty Sessions (Magistratski sud) zaprimi zahtjev za registraciju sudske odluke o uzdržavanju donesene u državi članici u kojoj se navedena uredba primjenjuje, a koja nije Ujedinjena Kraljevina, dužan je, u skladu s člankom 24. te uredbe i u skladu sa stavcima 3. i 4. ovog članka, registrirati tu [odluku] pri svojem sudu sastavljanjem zapisnika ili službene bilješke koju je upisao u upisnik odluka i potpisao."

Glavni postupak i prethodna pitanja

21 T. K. F. i A. K. F., oboje poljski državljani, sklopili su brak u Poljskoj 1991. U tom braku rođena su dvojica sinova.

22 Dana 1. travnja 1999. poljski sud donio je odluku o uzdržavanju u korist A. K. F. protiv T. K. F.-a.

23 Pred poljskim su sudom u prosincu 2002. pokrenuti novi postupci koji se odnose na uzdržavanje. Ti su postupci doveli do donošenja novih odluka u stvarima koje se odnose na uzdržavanje od 14. veljače 2003., kojima je izmijenjena prvotna odluka.

24 T. K. F. i A. K. F. razveli su se 2004. godine. T. K. F. je u kolovozu 2006. došao u Sjevernu Irsku, gdje od tada boravi.

25 Službenik Magistrates' Courta for the Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Magistratski sud za okrug Belfast i Newtownabbey, Ujedinjena Kraljevina) odlukama od 24. listopada 2013. i 15. kolovoza 2014. (u daljnjem tekstu: odluke o registraciji) registrirao je i proglasio izvršivima dvije odluke koje se odnose na uzdržavanje koje je 14. veljače 2003. donio poljski sud. Odluke o registraciji donesene su u skladu s člankom 75. Uredbe br. 4/2009. U njima je navedeno i da su odluke koje su bile registrirane izvršive u smislu odjeljka 2. poglavlja IV. navedene uredbe.

26 T. K. F. je podnio tužbu protiv odluka o registraciji pred High Courtom of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Visoki sud Sjeverne Irske, odjel *Queen's Bench*, Ujedinjena Kraljevina). U prilog toj tužbi u biti je istaknuo da, s obzirom na to da Republika Poljska nije bila država članica u trenutku donošenja predmetnih odluka u stvarima koje se odnose na uzdržavanje, odjeljak 2. poglavlja IV. te uredbe u ovom slučaju nije primjenjiv. Usto je tvrdio da članci 23. i 26. navedene uredbe nisu primjenjivi na navedene odluke te da one u svakom slučaju nisu u skladu s člankom 24. iste uredbe jer nema dokaza da je T. K. F. bio svjestan postupaka u pitanju, da je u njima sudjelovao ili bio zastupan.

27 Međutim, High Court of Justice in Northern Ireland, Queen's Bench Division (Visoki sud Sjeverne Irske, odjel *Queen's Bench*) njegovu je tužbu odbio uz obrazloženje da Uredba br. 4/2009 ne sadržava nijednu odredbu koja njezino vremensko područje primjene ograničava samo na odluke u stvarima koje se odnose na uzdržavanje koje je sud države članice donio nakon dana pristupanja te države Uniji. Osim toga, prema mišljenju tog suda, iako članak 75. stavak 2. Uredbe br. 4/2009 nije primjenjiv na predmetni slučaj, primjenjuje se, u skladu s člankom 75. stavkom 3. te uredbe, njezino poglavlje VII. jer je Republika Poljska stranka Haškog protokola. Navedeni sud stoga je presudio da su odluke poljskog suda, u skladu s tim poglavljem, bile valjano registrirane i izvršene.

28 T. K. F. je protiv te presude podnio žalbu sudu koji je uputio zahtjev, koji dvoji o primjenjivosti Uredbe br. 4/2009 na sudske odluke u stvarima koje se odnose na uzdržavanje koje su u Poljskoj donesene prije pristupanja te države članice Uniji te u pogledu toga je li Magistrates' Court for Petty Sessions District of Belfast and Newtownabbey (Magistratski sud za okrug Belfast i Newtownabbey) bio nadležan odnosne odluke registrirati na temelju odredbe članka 75. te uredbe.

29 U tim je okolnostima Court of Appeal in Northern Ireland (Žalbeni sud Sjeverne Irske) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Treba li članak 75. stavak 2. Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da se primjenjuje samo na , odluke' donesene u državama koje su u trenutku njihova donošenja bile države članice Europske unije?

2. Uzimajući u obzir činjenicu da je [Republika] Poljska danas [država] članica Unije koju obvezuje Haški protokol, mogu li se odluke o uzdržavanju, koje je 1999. i 2003., odnosno prije nego što je [Republika] Poljska postala država članica Unije, donio sud u toj državi članici, sada registrirati i izvršiti u drugoj državi članici Europske unije u skladu s bilo kojom odredbom Uredbe br. 4/2009, a posebno:
   (a) člankom 75. stavkom 3. i člankom 56. Uredbe br. 4/2009;
   (b) člankom 75. stavkom 2. i odjeljkom 2. poglavlja IV. Uredbe br. 4/2009;
   (c) člankom 75. stavkom 2. točkom (a) i odjeljkom 3. poglavlja IV. Uredbe br. 4/2009;
   (d) bilo kojom drugom odredbom Uredbe br. 4/2009?"

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

30 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 75. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 4/2009 tumačiti na način da se primjenjuje samo na odluke koje su nacionalni sudovi donijeli u državama koje su već bile članice Unije na dan donošenja tih odluka.

31 Uvodno valja podsjetiti na to da je Uredbom br. 4/2009 zakonodavac Unije želio zamijeniti odredbe koje se odnose na obveze uzdržavanja iz Uredbe br. 44/2001 odredbama koje, s obzirom na osobitu hitnost postupanja u području tražbina za uzdržavanje, pojednostavljuju postupak pred sudom izvršenja te ga ubrzavaju (presuda od 4. lipnja 2020., FX (Zahtjev za obustavu izvršenja tražbine uzdržavanja), C-41/19, EU:C:2020:425, t. 32.).

32 Kao što je to Sud presudio, Uredba br. 4/2009 predstavlja *lex specialis* osobito u pogledu pitanja nadležnosti, mjerodavnog prava, priznavanja i izvršenja sudskih odluka u specifičnom području obveza uzdržavanja (presuda od 4. lipnja 2020., FX (Zahtjev za obustavu izvršenja tražbine uzdržavanja), C-41/19, EU:C:2020:425, t. 33.).

33 Što se tiče, osobito, članka 75. te uredbe, naslovljenog „Prijelazne odredbe”, on u stavku 1. predviđa da se navedena uredba u pravilu primjenjuje samo na postupke započete, na sudske nagodbe potvrđene ili sklopljene te na autentične isprave sastavljene na dan početka njezine primjene ili kasnije.

34 Međutim, odstupajući od tog općeg pravila, na temelju stavka 2. navedenog članka 75., odjeljci 2. i 3. poglavlja IV. Uredbe br. 4/2009 primjenjuju se na određene odluke donesene i postupke pokrenute prije datuma primjene te uredbe.

35 U ovom slučaju iz odluke kojom se upućuje zahtjev za prethodnu odluku proizlazi da su odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja o kojima je riječ u glavnom postupku, čija se registracija i izvršenje u Ujedinjenoj Kraljevini osporavaju, donesene 14. veljače 2003. u Poljskoj, odnosno prije datuma primjene Uredbe br. 4/2009. Naime, kako to proizlazi iz njezina članka 76. trećeg stavka, ta se uredba, s iznimkom odredbi iz drugog stavka navedenog članka, primjenjuje od 18. lipnja 2011., pod uvjetom da se na taj dan u Uniji primjenjuje Haški protokol. U skladu s člankom 4. Odluke 2009/941, taj je protokol doista bio primjenjiv u Uniji 18. lipnja 2011.

36 Suprotno tomu, te su odluke odlukama od 24. listopada 2013. i 15. kolovoza 2014. registrirane i proglašene izvršivima u Sjevernoj Irskoj, tako da je vjerojatno da su priznanje i proglašenje izvršivosti navedenih odluka zatraženi nakon datuma primjene Uredbe br. 4/2009, što je, međutim, na sudu koji je uputio zahtjev da provjeri.

37 Pod tom pretpostavkom, čini se da je u ovom slučaju načelno relevantan slučaj iz članka 75. stavka 2. točke (a) te uredbe jer se odnosi na odluke donesene u državama članicama prije datuma primjene navedene uredbe, za koje se od tog datuma zahtijeva priznanje i proglašenje izvršivosti.

38 S obzirom na navedeno, valja podsjetiti na to da je Republika Poljska pristupila Uniji 1. svibnja 2004., to jest nakon datuma donošenja svake od navedenih odluka u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, ali prije trenutka u kojem je zatraženo priznavanje i izvršenje tih odluka.

39 U tom kontekstu stoga valja utvrditi može li se članak 75. stavak 2. točka (a) Uredbe br. 4/2009 primijeniti na odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja donesene u državama koje su već bile članice Unije na dan njihova donošenja ili se ta odredba može primijeniti i na odluke donesene prije datuma primjene te uredbe u državi koja je postala članica Unije tek nakon njihova donošenja.

40 U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, prilikom tumačenja odredbe prava Unije valja uzeti u obzir ne samo formulaciju te odredbe već i njezin kontekst te cilj propisa kojeg je ta odredba dio (presuda od 12. studenoga 2014., L, C-656/13, EU:C:2014:2364, t. 38.).

41 Kad je riječ o tekstu članka 75. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 4/2009, valja istaknuti da se on odnosi na odluke „donesene u državama članicama”.

42 Osim toga, na temelju prve rečenice članka 2. stavka 1. točke 1. navedene uredbe, „sudska odluka” znači odluka u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja koju je donio sud „države članice”.

43 Međutim, kao što je to napomenula Komisija, kombinirani tekst tih dviju odredbi ne omogućuje sam po sebi zaključak da odluku u smislu prve od njih treba donijeti sud države koja je na dan donošenja te odluke već bila članica Unije. Naime, iako iz takvih formulacija proizlazi da je nužno da se, u trenutku kada se traži priznanje ili izvršenje odluke, može utvrditi da takva odluka potječe iz države koja u tom trenutku ima svojstvo države članice Unije, navedene formulacije ne podrazumijevaju, naprotiv, da je takvo svojstvo nužno moralo postojati na dan donošenja predmetne odluke.

44 Također valja uzeti u obzir kontekst članka 75. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 4/2009 i ciljeve propisa kojeg je dio.

45 U tom pogledu valja podsjetiti na to da iz uvodne izjave 44. Uredbe br. 4/2009 proizlazi da je svrha prijelaznih odredbi iz njezina članka 75. osigurati prijelaz s uređenja uspostavljenog Uredbom br. 44/2001 u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja na uređenje uspostavljeno Uredbom br. 4/2009 te na taj način omogućiti priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u vrijeme primjene Uredbe br. 44/2001.

46 Osim toga, iz članka 75. stavka 2. Uredbe br. 4/2009 proizlazi, u konačnici, da se njezin članak 75. stavak 2. točka (a) primjenjuje samo pod uvjetom da su odluke na koje se odnosi, u svrhu njihova priznavanja i izvršenja, obuhvaćene područjem primjene Uredbe br. 44/2001.

47 Međutim, valja istaknuti da se, kao što to proizlazi iz članka 66. stavka 1. Uredbe br. 44/2001, njezine odredbe primjenjuju samo na sudske postupke pokrenute nakon njezina stupanja na snagu. Svrha je tog načela urediti kako pitanje sudske nadležnosti tako i odredbi koje se odnose na priznavanje i izvršenje sudskih odluka (presuda od 21. lipnja 2012., Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, t. 21.).

48 Međutim, članak 66. stavak 2. točka (a) Uredbe br. 44/2001 predviđa da se, iznimno od navedenog načela, odredbe te uredbe koje se odnose na priznavanje i izvršenje sudskih odluka primjenjuju na sudske odluke donesene nakon stupanja na snagu te uredbe nakon sudskih postupaka pokrenutih u državi članici podrijetla prije tog datuma, ako je postupak pokrenut nakon stupanja na snagu Briselske konvencije o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima odnosno Konvencije iz Lugana o nadležnosti i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima (u daljnjem tekstu: Luganska konvencija) istodobno u državi članici podrijetla i zamoljenoj državi članici.

49 U tom pogledu Sud je već presudio da je, kako bi primjenjivost Uredbe br. 44/2001 u svrhu priznavanja i izvršenja sudske odluke bila utemeljena, nužno da je na dan donošenja te odluke ta uredba bila na snazi kako u državi članici podrijetla, odnosno u državi članici u kojoj je sudska odluka donesena, tako i u zamoljenoj državi članici, odnosno u onoj u kojoj se zahtijeva priznanje i izvršenje te odluke (vidjeti u tom smislu presudu od 21. lipnja 2012., Wolf Naturprodukte, C-514/10, EU:C:2012:367, t. 34.).

50 Iz toga slijedi da odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja koje je donio sud države koja na dan donošenja tih odluka još nije bila članica Unije i u kojoj Uredba br. 44/2001 još nije stupila na snagu nisu obuhvaćene područjem primjene te uredbe.

51 U takvom slučaju nije relevantno jesu li sudski postupci koji su doveli do donošenja tih odluka bili pokrenuti nakon stupanja na snagu Luganske konvencije u predmetnoj državi jer na dan donošenja navedenih odluka Uredba br. 44/2001 još nije stupila na snagu u toj državi.

52 S obzirom na prethodno navedeno, takve odluke također nisu obuhvaćene područjem primjene prijelazne odredbe članka 75. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 4/2009.

53 Budući da sudske odluke donesene u državama koje nisu bile članice Unije nisu obuhvaćene područjem primjene Uredbe br. 44/2001, na njih, naime, ne treba proširiti primjenu prijelaznih odredbi članka 75. Uredbe br. 4/2009, čiji je cilj, kao što je to navedeno u točki 45. ove presude, osigurati priznavanje i izvršenje sudskih odluka donesenih u skladu s tom prvom uredbom.

54 Konačno, takvo tumačenje članka 75. stavka 2. točke (a) Uredbe br. 4/2009 također je u skladu s načelom prema kojem pravilo poput navedene odredbe, kao što se to navodi u točki 34. ove presude, koje odstupa od općeg pravila, treba tumačiti usko (vidjeti u tom smislu presudu od 15. studenoga 2007., Granberg, C-330/05, EU:C:2007:679, t. 30. i navedenu sudsku praksu).

55 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti da članak 75. stavak 2. točku (a) Uredbe br. 4/2009 treba tumačiti na način da se primjenjuje samo na odluke koje su nacionalni sudovi donijeli u državama koje su već bile članice Unije na dan donošenja tih odluka.

Drugo pitanje

56 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Uredbu br. 4/2009 tumačiti na način da članak 75. te uredbe ili bilo koja druga njezina odredba dopušta da se odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, donesene u državi prije njezina pristupanja Uniji i prije datuma primjene navedene uredbe, priznaju i izvršavaju u drugoj državi članici nakon pristupanja te države Uniji.

57 Najprije valja podsjetiti na to da, kao što je to istaknuto u točki 33. ove presude, članak 75. Uredbe br. 4/2009 u stavku 1. propisuje da se ona u pravilu primjenjuje samo na postupke započete, na sudske nagodbe potvrđene ili sklopljene te na autentične isprave sastavljene na dan početka njezine primjene ili kasnije.

58 Osim toga, zakonodavac Unije jedina odstupanja od tog pravila izričito je predvidio u članku 75. stavcima 2. i 3. Uredbe br. 4/2009.

59 Što se tiče odstupanja iz članka 75. stavka 2. točke (a) te uredbe, iz odgovora na prvo pitanje ipak proizlazi da se ono primjenjuje samo na odluke donesene u državama koje su na dan njihova donošenja već bile članice Unije. Međutim, to nije slučaj s odlukama u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja o kojima je riječ u glavnom postupku, donesenima 14. veljače 2003. u Poljskoj, državi koja je Uniji pristupila tek 1. svibnja 2004. Prema tome, na toj se odredbi ne može temeljiti priznanje i izvršenje takvih odluka u drugoj državi članici.

60 Što se tiče odstupanja iz članka 75. stavka 2. točke (b) Uredbe br. 4/2009, ono se odnosi na odluke donesene nakon datuma početka primjene te uredbe u postupcima pokrenutima prije tog datuma. Stoga ne proizlazi ni da se ono da se primjenjuje na glavni postupak jer su, kao što to proizlazi iz točke 35. ove presude, odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja o kojima je riječ u glavnom postupku donesene prije datuma početka primjene navedene uredbe.

61 Uostalom, kao što je to istaknuto u točki 46. ove presude, iz članka 75. stavka 2. prvog podstavka Uredbe br. 4/2009 proizlazi da se taj podstavak primjenjuje samo pod uvjetom da su odluke na koje se odnosi, u svrhu priznavanja i izvršenja, obuhvaćene područjem primjene Uredbe br. 44/2001.

62 Međutim, Uredba br. 44/2001 stupila je na snagu u Poljskoj tek 1. svibnja 2004.

63 Iz toga slijedi, kao što to proizlazi iz točke 50. ove presude, da odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja o kojima je riječ u glavnom postupku ne ulaze u područje primjene te uredbe i, prema tome, kao što to proizlazi iz točke 60. te presude, ne ulaze ni u područje primjene članka 75. stavka 2. Uredbe br. 4/2009.

64 U tom pogledu okolnost, na koju se pozvala poljska vlada u svojim usmenim očitovanjima, u vezi s člankom 66. stavkom 2. točkom (a) Uredbe br. 44/2001, da je Luganska konvencija stupila na snagu u Poljskoj 1. veljače 2000., ne može, kao što to proizlazi iz točke 51. ove presude, dovesti u pitanje takvo tumačenje.

65 Što se tiče članka 75. stavka 3. Uredbe br. 4/2009, u njemu je navedeno da se odredbe njezina poglavlja VII., koje se odnose na suradnju između središnjih tijela, primjenjuju na podneske i zahtjeve koje zaprimi središnje tijelo od datuma početka primjene te uredbe.

66 U tom pogledu valja istaknuti da iz uvodne izjave 31. Uredbe br. 4/2009 proizlazi da je zakonodavac Unije želio uspostaviti suradnju između središnjih tijela radi lakše prekogranične naplate tražbina za uzdržavanje i pomaganja uzdržavanim osobama i obveznicima uzdržavanja u dokazivanju njihova prava u drugoj državi članici (presuda od 9. veljače 2017., S., C-283/16, EU:C:2017:104, t. 35.).

67 Konkretnije, u skladu s člankom 51. stavkom 1. navedene uredbe, ta tijela pružaju pomoć u vezi sa zahtjevima predviđenima u članku 56. te uredbe, slanjem i zaprimanjem tih zahtjeva kao i podnošenjem ili olakšavanjem pokretanja postupaka koji se odnose na navedene zahtjeve.

68 Na temelju stavka 1. tog članka 56., uzdržavana osoba koja traži naplatu uzdržavanja na temelju Uredbe br. 4/2009 može tako podnijeti više vrsta zahtjeva, to jest u biti zahtjev za priznavanje i/ili proglašenje izvršivosti sudske odluke, zahtjev za izvršenje sudske odluke donesene ili priznate u zamoljenoj državi članici, zahtjev za izdavanje sudske odluke u zamoljenoj državi članici ili zahtjev za izmjenu odluke. U tom slučaju, uzdržavana osoba se obraća, u skladu s člankom 55. navedene uredbe, središnjem tijelu države članice u kojoj boravi, koje je zahtjev dužno proslijediti središnjem tijelu zamoljene države članice.

69 Što se tiče obveznika uzdržavanja, on može, na temelju članka 56. stavka 2. Uredbe br. 4/2009, uložiti zahtjev za priznavanje sudske odluke na temelju koje se izvršenje prethodne sudske odluke suspendira ili ograničuje odnosno za izmjenu odluke.

70 Iz odredbi navedenih u točkama 66. do 68. ove presude, koje se nalaze u poglavlju VII. Uredbe br. 4/2009, proizlazi da je uloga središnjih tijela u tom pogledu ipak ograničena na pružanje pomoći uzdržavanoj osobi ili obvezniku uzdržavanja koji je zatražio pomoć u svrhu slanja ili zaprimanja svojih zahtjeva ili pokretanja postupaka u vezi s tim zahtjevima na temelju članka 56. te uredbe.

71 Nasuprot tomu, navedene odredbe ne odnose se na uvjete priznavanja ili izvršenja sudskih odluka u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, koji su isključivo obuhvaćeni poglavljem IV. navedene uredbe, naslovljenim „Priznavanje, izvršivost i izvršenje sudskih odluka”, na koje upućuje stavak 2. članka 75. iste uredbe, a ne njegov stavak 3.

72 Slijedom toga, odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, poput onih o kojima je riječ u glavnom postupku, donesene u državi prije njezina pristupanja Uniji i prije datuma početka primjene Uredbe br. 4/2009, ne mogu se priznati i izvršiti, nakon pristupanja te države Uniji, u drugoj državi članici, na temelju članka 75. stavka 3. te uredbe.

73 U tom pogledu Sud je već smatrao da zahtjev za pomoć pred središnjim tijelima, na temelju odredbi iz poglavlja VII. Uredbe br. 4/2009, predstavlja pravo, a ne obvezu. Takav je zahtjev, posljedično tomu, fakultativan te se primjenjuje samo ako se uzdržavana osoba želi na njega pozvati, primjerice kako bi svladala određene osobite poteškoće, poput pronalaženja obveznika uzdržavanja (presuda od 9. veljače 2017., S., C-283/16, EU:C:2017:104, t. 40.).

74 Međutim, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 47. svojeg mišljenja, zaključak da priznanje i izvršenje odluke koju je donio sud države prije njezina pristupanja Uniji može ovisiti o tome je li uzdržavana osoba, radi izvršenja odluke u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, upotrijebila različite mogućnosti koje joj pruža poglavlje VII. doveo bi do diskriminacije između uzdržavanih osoba koje odaberu podnijeti svoj zahtjev putem središnjih tijela i onih koje se odluče izravno obratiti nadležnim tijelima.

75 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da Uredbu br. 4/2009 treba tumačiti na način da nijedna njezina odredba ne dopušta da se odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, donesene u državi prije njezina pristupanja Uniji i prije datuma početka primjene navedene uredbe, priznaju i izvršavaju, nakon pristupanja te države Uniji, u drugoj državi članici.

Troškovi

76 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

1. **Članak 75. stavak 2. točku (a) Uredbe Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja treba tumačiti na način da se primjenjuje samo na odluke koje su nacionalni sudovi donijeli u državama koje su već bile članice Europske unije na dan donošenja tih odluka.**

2. **Uredbu br. 4/2009 treba tumačiti na način da nijedna njezina odredba ne dopušta da se odluke u stvarima koje se odnose na obveze uzdržavanja, donesene u državi prije njezina pristupanja Europskoj uniji i prije datuma početka primjene navedene uredbe, priznaju i izvršavaju, nakon pristupanja te države Uniji, u drugoj državi članici.**

Potpisi